

ויואל משה

חוקת

קובץ מאמרים ושיחות, בעניני הפרשה וזמני המועדים, מבנש"ק רבי יואל משה פינטו שליט"א בן אדמו"ר רבינו יאשיהו פינטו שליט"א ראב"ד מרוקו. דברי תורה חידושים וכיאוורים, אוצר מאמרים מזהירים, לגלות בעניני הפרשה והזמנים, כפרד"ס התורה כלולים, מגלה צפונות ונעלמים, מכל פסוקי הפרשיות ועניני הזמנים. • פרשת חוקת תשפ"א

1

בהוצאת המים מהסלע היה צריך משה רבנו ללמד את בני ישראל לחזק את יסוד המים שבהם על יסוד העפר ולבסוף רבי עקיבא לימד יסוד זה לבני ישראל

4

משנת אבות משה רבינו הכה בסלע ולא דיבר אליו כי לא רצה לעשות נס מחודש שימעט מזכויותיהם של בני ישראל

בהוצאת המים מהסלע היה צריך משה רבנו ללמד את בני ישראל לחזק את יסוד המים שבהם על יסוד העפר ולבסוף רבי עקיבא לימד יסוד זה לבני ישראל

ישראל אל מקום הסלע, ועל משה ציוה הקב"ה שיקח בידו את המטה בו קרע את הים, ובו הוציא מים מן הצור אחר שיצאו בני ישראל ממצרים, וכשיגיעו אל מקום הסלע ידברו אליו. אולם משה רבנו שינה מדברי ה', ובמקום לדבר אל הסלע הכה את הסלע שני פעמים, ואחר שהכה משה את הסלע שב הסלע להוציא מים כבראשונה, ושתו כל בני ישראל ממימיו. ומיד אחרי כן הודיע הקב"ה למשה ואהרן כי: "יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם" (במדבר כ יב), כלומר בגלל ששיניתם מדברי והיכתם בסלע ולא דיברתם אליו, לא תזכו להביא את בני ישראל אל הארץ אלא תמותו במדבר.

בפרשתנו פרשת חקת הרבתה התורה הקדושה לספר אודות בארה של מרים, שבזכותה של מרים הנביאה העמיד הקב"ה לבני ישראל סלע מיוחד שמקרבו היו נובעים תמיד מים חיים ללא הפסק, להרוות את צימאון בני ישראל. והיות והמים היו נובעים מהסלע בזכותה של מרים הצדקת, כאשר מתה מרים פסק הסלע להוציא מים, ושב להיות יבש ללא כל לחלוחית מים כאחד מסלעי המדבר. ומשראו בני ישראל שאין להם מים, באו כל ישראל זועפים אל משה ואהרן שבאותו הזמן היו יושבים שבעה על פטירת מרים אחותם, ודיברו אליהם קשות, מדוע זה הם הוציאו את אבותיהם ממצרים והביאו אותם אל המדבר השומם, אם אין באפשרותם לספק להם מים ועתה ימותו כל העם בצמא. ומשבאו בני ישראל וטענו טענה צודקת, ציוה הקב"ה על משה ואהרן לקום מאבלם וללכת יחד עם בני

מדוע העניש הקב"ה את משה ואהרן על שלא דיברו

לכל מבקשי החכמה ניתן לקבל בתפוצה ישירה את העלונים "ויואל משה"

ו"פניני ויואל משה" מתורתו ומוסריו של בנש"ק רבי יואל משה פינטו שליט"א בנו בכורו של האדמו"ר רבינו יאשיהו פינטו שליט"א במייל: TorahPinto@gmail.com בוטצאפ: +1 (917) 459-8776

אל הסלע אף על פי שכן התקדש שמו

וידועה השאלה ששאלוה רבים ממפרשי התורה, הרי אם כל זה שמשה שינה מדברי ה' ולא דיבר אל הסלע אלא הכה בו הרי המטרה הושגה, והתקדש שמו הגדול של הקב"ה לעיני כל ישראל, שסלע דומם החל להוציא מים רבים מחמת שנגע בו קצהו של המטה עליו היה חקוק שם ה', ואין לך קידוש ה' גדול מזה, אם כן מדוע בכל זאת נענשו משה ואהרן בעונש כל כך קשה.

מדוע ציוה הקב"ה את משה שידבר אל הסלע ולא שיכה את הסלע כפי שציוה עליו קודם

ועוד יש לשאול על מה שציוה הקב"ה את משה להוציא מים מן הסלע על ידי דיבור. שהתורה הקדושה בפרשת בשלח מספרת שאחר שעלו בני ישראל מים סוף, באותה העת גם כן היו בני ישראל צמאים למים, ובאו העם אל משה וטענו בפניו כי עוד מעט והם ימותו בצמא, ומדוע העלם ממצרים אל המדבר בו יפלו להיות פגרים מתים. וגם אז ציוה הקב"ה את משה שילך אל הסלע ויכה בו, ועל ידי שיכה בו יוציא הסלע מים להשקות את צמאי עם ישראל. ויש לשאול מדוע כעת כשגדם הסלע לאחר מות מרים שינה הקב"ה את דרך הוצאת המים מהסלע, וציוה את משה שיקח את המטה בידיו אל הסלע אך לא יכה בסלע, אלא ידבר אליו להוציא מים, מה שלא מציינו שציוה ה' על משה ארבעים שנה קודם לכן.

כל שנות חייו של משה רבינו בני ישראל לא הורגלו ללמוד תורה ולפסוק הלכות בעצמם אלא כל שאלה הפנו אל משה

ונראה בס"ד להשיב על שני השאלות הללו ולבאר עוד יסודות גדולים בדרכי לימוד התורה הקדושה, על ידי שנעמיק ונבין את גודל המצוקה והמשבר בו היו בני ישראל נתונים אחרי מותה של מרים. כי הנה באותה העת חלפו רק שלושים ותשע שנים מאז שקיבלו בני ישראל עליהם את קיום התורה ושמירת המצוות, ובכל יום הם היו ניצבים בפני ספיקות וקושיות חדשות שלא היה להם תקדים, ובתורה הכתובה לא נכתב מה עליהם לעשות במקרה שכזה. ולכן תמיד עמד להם משה לעזור לפטור כל בעיה, ולתרוץ כל קושיה. ובכל פעם בה הוקשה לאחד מישראל כיצד על פי התורה עליו לנהוג בעניין מסוים, היה ניגש אל משה. וכן בכל פעם בה אחד מישראל לא הבין דבר מדברי התורה שלימד משה, היה באפשרותו לגשת אל משה רבינו והוא היה פותח לו שערי אורה, ומבאר לו את הדבר שהוקשה לו. ולכן בני ישראל לא הורגלו בעצמם לעיין בדברי התורה ולהגיע לאמיתה של תורה, אלא כל דבר שהוקשה להם היה מובא אל בית מדרשו של משה רבינו, והוא היה מורה להם את הדרך אשר ילכו בה ואת הדבר אשר יעשו.

כשמתה מרים היה משה אבל ולא לימד את בני ישראל תורה

אולם פתרון זה שבכל פעם בה היו ישראל מתקשים בדבר מסוים, ואינם יודעים כיצד עליהם לנהוג, היה באפשרותם לשאול את פי משה, נקטע כאשר מתה מרים. כי בפעם הראשונה מאז נתינת התורה היה משה רבנו אבל על פטירת אחותו, ולאדם אבל אסור ללמוד וללמד תורה, ולכן לא היה משה יכול להשיב לשואלים אותו. ומשכך ניסו העם וחכמיו לפתור בעצמם את הבעיות הסבוכות, ולפסוק הלכה בדרכי הפסיקה שלימד משה, אולם מכיון שהם לא הורגלו בכך דבר זה לא צלח, ובני ישראל התייאשו מלימוד התורה, כי הבינו שאין לתורה שהם לומדים ולמצות שהם מקיימים שום קיום אם משה רבנו אינו עמם. ולכן נקהלו כל בני ישראל על משה רבינו והתלוננו בפניו "ומים אין לשתות" (במדבר כ ה), ובזה השמיעו שתי תלונות, הראשונה היתה על המים הגשמיים שפסקו לצאת מהסלע, והתלונה השנייה היתה על התורה הקדושה, כי אין מים אלא תורה, וטענו בני ישראל כי הם אינם מצליחים ללמוד ולהבינה אם הוא אינו מלמדם.

ועל מנת להשיב לבני ישראל על שני טענותיהם, על המים הגשמיים, ועל מי התורה שפסקו, ציוה הקב"ה את משה שיקח בידו את המטה, וילך אל מקום הסלע וידבר אליו. וכבר העיר האור החיים הקדוש לשם מה נצטווה משה לקחת את המטה אם לא היה על משה לעשות בו כל שימוש בשביל הוצאת המים, ויש להוסיף ולשאול מדוע עתה ציוה הקב"ה על משה להוציא מים מן הסלע על ידי דיבור, כאשר בפעם הקודמת בה נחסרו מים מבני ישראל, ציוה הקב"ה את משה להוציא מים מן הסלע על ידי המטה. אומנם יש לומר שנצטווה משה לקחת את המטה כדי להוציא את המים הגשמיים מהסלע, בהם ירוו בני ישראל את צימאונם, ובפעם הזאת עוד ציוה הקב"ה את משה לדבר אל הסלע, כי הדיבור אל הסלע היה צריך להשיב לבני ישראל על טענתם שאינם מצליחים ללמוד תורה ללא משה, והעד לדברינו הם דברי המדרש (ילקוט רמז תשסג) האומר שמה שציוה ה' את משה שידבר אל הסלע אין הכונה שיוורה לו להוציא מים, אלא שיאמר עליו פרק אחד של דברי תורה.

נפש האדם מורכבת מארבע יסודות הנותנים בו את מידותיו

והטעם מדוע הוצאת המים מהסלע על ידי דיבור דברי תורה היה אמור להיות תשובה לטענת בני ישראל, שהם אינם מצליחים ללמוד את תורה לבדם. הוא משום שכידוע ברא הקב"ה את העולם על ידי ארבע יסודות, אש, רוח, מים, עפר. ואף נפש האדם מיוסדת על ארבעה כוחות האלו, שהאש נותן באדם את יצר הכעס והגאווה, והרוח נותן באדם את יצר הליצנות וקלות הדעת, והמים נותן באדם את החיות והנמרצות אהבה ואת התאווה, והעפר

נותן באדם את יצר העצבות והעצלות.

והנה שורש טעותם של בני ישראל באותה שעה, כאשר התלוננו שאינם מבינים את התורה היתה טעותם של רבים מהמתחילים ללמוד תורה, כי אין אדם יכול להעמיק בסודה של התורה הקדושה ברגע אחד, אלא על האדם ללמוד את התורה שוב ושוב פעמים רבות, עד שיבין כל דבר היטב ויהיה מונח בכיסו. אולם מכיון שבתחילה האדם אינו מבין את דברי התורה ומתקשה בדברים רבים, הרי הוא נופל לעצבות ומרה שחורה וזונח את לימוד התורה, או בוחר ללמוד בדרך שאינה ראויה, בדרך מהירה ונחפזת ובזה הוא נוטה ללכת אחר יסוד העפר שבו, שממנו נובע היאוש ועצבות. ובאמת בשביל להצליח בלימוד התורה צריך לנטות אחר יסוד המים, של הנמרצות והשמחה, ללמוד כל דבר פעמים רבות עד שיבין, אפילו שבתחילה הדברים אינם נהירים לו.

הוצאת המים מהסלע הוא רמז שבשביל להצליח בלימוד התורה צריך להגביר את יסוד המים על יסוד העפר

וכיון שנטו בני ישראל לילך אחר יסוד העפר, ציוה הקב"ה את משה רבינו ללכת ולדבר דברי תורה ולהוציא מהסלע שהוא מיסוד העפר שבבריאה מים חיים, ובזה יבינו בני ישראל שהדרך הנכונה ללמוד תורה, היא על ידי שיגבירו את יסוד המים שבהם על יסוד העפר. ואם היה משה עושה כן ומדבר דברי תורה נגד הסלע שהוא עשוי מעפר, והיו יוצאים ממנו מים שזה מורה על התגברות יסוד המים שבסלע על יסוד העפר שבו, אז היו מבינים בני ישראל כי הדרך להבין את דברי התורה, ולחדש בה חידושים ולפסוק הלכות, היא על ידי הגברת יסוד המים על יסוד העפר, אולם איש האלוקים משה רבינו שגג בדבר הזה, ולא לימד לבני ישראל את היסוד הזה של הגברת יסוד המים על יסוד העפר.

ובזה יובן היטב דבר פלא שהביא מרן החיד"א שכתב בכמה מספריו (נחל קדומים, חומת הנך, ועוד) שהביא כי כתבו הראשונים שמה שהכה משה בסלע ולא דיבר אליו, זהו הדבר שגורם לשכחת התורה ולריבוי המחלוקות בדברי רבותינו התנאים והאמוראים. ולכאורה הדבר אינו מובן מדוע שגג משה שלא דיבר אל הסלע גרמה נזק לתורה, שלכאורה אין לה שום שייכות לסלע, וזקנינו הרה"ק רבי יעקב אבוחצירא זיע"א בפתוחי חותם כתב להסביר את השייכות בין הדברים. אולם לפי הדברים שכתבנו יובן דבר זה בפשיטות, כי מה שלא דיבר משה אל הסלע מנע מבני ישראל את הלימוד שכדי ללמוד תורה יש להגביר את יסוד המים הנותן נמרצות ושמחה, על יסוד העפר שהוא הגורם ליאוש ועצבות, וכיון שבני ישראל לא למדו את

הלימוד החשוב הזה, הרי אדם מתחיל ללמוד עניין מסוים בתורה ואם אינו מבינו מיד, אז מתגבר עליו יסוד העפר של העצבות והיאוש, והוא אינו מתאמץ להבינו על ידי חיזוק יסוד המים הנותן שמחה, ולכן נתרבתה שכחת התורה.

מדוע זכה רבי עקיבא להיות ראש תורה שבעל פה

ועוד נראה להוסיף בזה, כי הנה ידוע שראש תורה שבכתב הוא משה רבינו, וראש תורה שבעל פה הוא התנא האלוקי רבי עקיבא. והאריך בזה הרמ"ע מפאנו (בעשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ה פ"י) וכתב כי בשמים יש שני מחצבי תורה, ומחצב תורה שבכתב נקרא על שם משה רבינו, ומחצב תורה שבעל פה נקראת על שם רבי עקיבא. ולכאורה דבר זה קשה, שהרי אף את התורה שבעל פה מסר לנו הקב"ה על ידי משה רבינו והוא שלימדה לישראל, ומדוע אם כן זכה התנא האלוקי רבי עקיבא שתורה שבעל פה תקרא על שמו. ועל פי מה שכתבנו שעיקר השגת התורה היא על ידי שמחזק יסוד המים שבו על יסוד העפר יובן. כי הנה משה רבינו החסיד מבני ישראל את ידיעת דבר זה, שלא דיבר אל הסלע את דברי התורה, ובזה נמנע מבני ישראל הדרך להשיג את התורה שבעל פה, שהיא הקשה ביותר לזכירה והבנה, ועליה יש לשוב פעמים רבות כדי לקנותה.

רבי עקיבא לימד את בני ישראל לחזק את יסוד המים על יסוד העפר כשראה מים שוחקים אבן

ויש לומר כי רבי עקיבא הוא שלימד את בני ישראל את היסוד הזה, שיש לחזק את יסוד המים על יסוד העפר. כי הנה רבי עקיבא בראשית חייו היה עם הארץ, ואפילו קרוא וכתוב לא ידע, וכמה פעמים חשקה נפשו בתורה וניסה ללמוד תורה, אך כיון שבתחילה לא הצליח התיאש וחזר למלאכת החולין בה היה עוסק. ובאבות דרבי נתן וו (ב) מסופר כי פעם אחת היה רבי עקיבא עומד על פי הבאר, וראה אבן שנחלקה ונימוחה, ושאל רבי עקיבא מי הוא זה שהצליח לעשות דבר זה, ענו לו הניצבים שם, כי המים הנוטפים על האבן הם שסדקו ושיברו אותה. ומיד אמר רבי עקיבא אם המים גברו על האבן, ודאי שדברי התורה יגברו על לבי. ומיד הלך ללמוד ושוב לא עצר מתלמודו, ולמד בעיון גדול עד שנעשה רבן של כל ישראל.

והרי לנו שאף רבי עקיבא החל בלימוד התורה על ידי שהבין בדעתו את היסוד הזה, של גבירת יסוד המים, על יסוד העפר-הוא הסלע העשויה כולה מעפר, שראה שנסדק מחמת המים. ובזה לימד רבי עקיבא את הלימוד אותו לא לימד משה רבינו, ולכן זכה רבי עקיבא להיות ראש תורה שבעל פה, כי הן אמת שאיש האלוקים משה רבינו הוא שלימד את כל דברי התורה שבעל פה, אך רבי עקיבא לימדנו מה היא הדרך להצליח ללמוד את התורה שבעל פה, שיגביר האדם את יסוד המים על יסוד העפר.

לֹא יִמּוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זֶרַעךָ וּמִפִּי זֶרַע זֶרַעךָ אָמַר ה' מִעַתָּה וְעַד עוֹלָם

ביאור ועיון
בתורת אב"ה
צדיקי שושלות הזהב
פינטו ואבוהצירא

משנת אבות

אדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א - ראב"ד מרוקו

משה רבינו הכה בסלע ולא דיבר אליו כי לא רצה לעשות גם מחודש שימעט מזכויותיהם של בני ישראל

אם נעשה קידוש ה' מהגם אין הזכויות פוחתות

ותירץ עט"ר כ"ק האדמו"ר שליט"א, כי כידוע מזלו של אברהם אבינו הורה שהוא לעולם לא יוליד, וכאשר הקב"ה הודיעו שישנה בעבורו את המזל, והוא יזכה להוליד ילדים, דאגה היתה בלב אברהם שמא בעבור זה ינקה לו ה' מזכויותיו, שיזכה לילד אך זכויותיו יתמעטו. אולם ברכת ה' לא תוסיף עצב עמה, ואמר הקב"ה לאברהם כי הוא יפרסם את שמו בארבע כנפות הארץ, וכן יתפרסמו הברכות והטובות להם זכה בגלל שעבד את ה' באמונה ובתמימות. ועל ידי זה יתקדש שמו יתברך, ובזה יוחזרו הזכויות שנלקחו מאברהם בעבור שינוי המזל.

משה לא רצה לעשות גם חדש

כדי שלא יתמעטו זכויות בני ישראל

ועל פי זה נבא לפרש מדוע שינה משה מדברי הקב"ה, והכה בסלע ולא דיבר אליו. כי הנה מצינו בפרשת בשלח שאחר צאת בני ישראל ממצרים קודם שהעמיד להם ה' את בארה של מרים, היו בני ישראל משוטטים במדבר ולא מצאו מים לשתות, וגם אז נקהלו על משה וביקשו שיתן להם מים, ובאותו הזמן ציוה ה' את משה שיכה בסלע הצור, ועל ידי זה יצאו מים מהסלע. וכעת בשנת הארבעים לצאת בני ישראל ממצרים שוב נחסר מהם מים ונקהל על משה וביקשו שימציא להם מים במדבר היבש, וציוה ה' את משה שילך אל הסלע ויוציא ממנו מים בדרך חדשה ומופלאה יותר משהוציא מים מהסלע בפעם הקודמת. כי בפעם הקודמת הוציא משה מים על ידי הכאה במטה עליו היה חקוק ה', ואילו עתה היה על משה להוציא מים מהסלע על ידי דיבור בלבד.

ומשה לא רצה בזה, כי כבר אמר לבני ישראל "שמעו נא המורים", ובזה גילה דעתו על ריחוקם מה' ומיעוט זכויותיהם. ואם יוציא בעבורם מים מן הסלע בדרך ניסית שלא היה כמותה קודם ויפרוץ את חומת הטבע, הרי בזה הוא מנקה מזכויותיהם של בני ישראל, שגם בלעדי זה היו דלים. ולכן העדיף משה להוציא מים מן הסלע על ידי הכאה, שבדרך זאת כבר הוציא מים לבני ישראל, וכבר נפרץ הטבע בדרך זאת, ואין בזה ניקוי זכויות כה גדול.

אולם באמת גם אם היה משה מוציא מים מן הסלע על ידי דיבור ופרוץ פרצה חדשה בטבע, לא היו פוחתים זכויותיהם של בני ישראל, כי היה בדבר זה קידוש ה' גדול, והיו הזכויות שנלקחו שבות בגלל פרסום הדבר. וכפירוש זה מבואר כמעט בבירור מדבר ה' אל משה ואהרן, בו פירט להם מה היתה שגגתם: "יען לא האמתם בי להקדישני", כלומר בגלל שלא האמתם בכוחה של מצות קידוש ה'.

בפרשתנו התורה הקדושה מספרת על הפעם האחת והיחידה בה איש האלוקים משה רבינו אשר הקב"ה העיד עליו "בכל ביתי נאמן הוא", שינה מדברי ה' ועשה ההיפך ממה שנצטווה. שאחר שמתה מרים הנביאה, והסלע שהיה מוציא מים בזכותה עצר מלהשקות את צמאי חסדיו של הקב"ה. הלכו בני ישראל אל משה ואהרן ודרשו מהם שיספקו להם מים, וציוה הקב"ה על משה שיקח בידו את המטה אשר בו עשה את האותות והמופתים, וילך אל מקום הסלע וידבר אליו, ועל ידי הדיבור שידבר משה אל הסלע ישוב הסלע להוציא מים כבראשונה. אולם משה רבינו שינה מדברי ה' ובמקום לדבר אל הסלע הכה את הסלע במטה שתי פעמים, ואחר אותם הכאות שב הסלע להוציא מים. אולם מחמת שהקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה, אמר הקב"ה למשה ואהרן שעל כך ששינו מדבריו ולא קידשו את שמו לעיני בני ישראל לדבר אל הסלע, חלקם וגורלם יהיה למות במדבר יחד עם יוצאי מצרים, והם לא יזכו להיכנס אל ארץ ישראל.

וחובה עלינו להבין מדוע זה שינה איש האלוקים משה רבינו מדבריו של הקב"ה, ובמקום לדבר אל הסלע, הכה את הסלע. הרי משה רבינו היה בטל ומבוטל להקב"ה, והפשיט מעצמו כל רצון עצמי ותאוה גשמית, וכל רצונו היה לעשות את רצונו של הקב"ה, ולהטיב לבני ישראל, ומדוע אם כן שינה משה מדברי ה'.

ישתדל האדם שהנהגה עמו תהיה בדרך שבע

ולא בדרך גם כי מי שנעשה לו גם זכויותיו פוחתות

ובחיל וברעדה אולי אפשר להוסיף אופן נוסף על האופנים שפירשו רבותינו בדבר זה, וליתן מזוד לשאלה זאת על פי יסוד שעט"ר כ"ק האדמו"ר שליט"א דיבר בו וכתב בו רבות. ויסוד זה מיוסד על בסיס דברי הגמרא במסכת תענית (כ): המביאה את דבריו של רבי ינאי: "לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושין לי גם שמא אין עושין לו גם, ואם תימצי לומר (אף אם) עושין לו גם מנכין לו מזכותיו".

ועל פי זה אמר עט"ר כ"ק האדמו"ר שליט"א לפרש את אשר מצינו אצל אברהם אבינו. שכאשר ניגלה הקב"ה לאברהם וציוה עליו: "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך", ופירש רש"י שבוה הודיע השי"ת לאברהם אבינו, כי במקום מושבו לא יזכה לבנים, ורק אם ילך ממקומו אל המקום אשר ידריכו ה' שם יזכה. והוסיף הקב"ה ואמר לאברהם: "ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך" כלומר שיתפרסם שמו של אברהם בעולם כולו. ונשאלת השאלה וכי אברהם אבינו מעוניין בגדולה ובפרסום, הלא אברהם היה יחידי כנגד כל העולם במלחמתו על האמונה, ופרסום שמו של הקב"ה בעולם.